

Båtbacken Friskola ek. Förening (Org.nr.
7696151641)
eva.ulín@batbacken.se

Beslut

Datum 2026-03-13
Dnr SI 2025:11409
Sida **1 (21)**

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Båtbackens Friskola
i Ljusdals kommun med Båtbackens Friskola
ekonomisk förening som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Båtbackens Friskola avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Kvalitetskriterierna finns i bilaga 3. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: *hög kvalitet, i flera delar men utvecklingsområden finns* eller *låg kvalitet*. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Båtbackens Friskola i Ljusdals kommun med Båtbackens Friskola ekonomisk förening som huvudman **i flera delar** uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 11 september 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Skicka redogörelsen via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer SI 2025:11409 i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel

Här har Skolinspektionen granskat följande:

- Lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang, progression och ämnesintresse i undervisningen
- Lärarnas instruktioner till eleverna för användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen
- Lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel utifrån elevernas olika förutsättningar och behov
- Lärarnas arbete för att eleverna ska kunna använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärarna överlag använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet samt möjliggör progression i elevernas lärande. Därutöver visar granskningen att lärarna använder läroböcker för att utveckla elevernas läsförståelse samt för att stärka elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.

Av granskningen framgår att lärarna huvudsakligen använder aktuella och relevanta läroböcker och andra läromedel anpassade efter läroplanen för att planera och strukturera sin undervisning. Lärarna uppger i intervju att de läroböcker som skolan har tillgång till i de flesta fall utgår från aktuell läroplan men i andra fall är daterade. Lärarna kompletterar därför med aktuellt och relevant material så att eleverna får överblick och sammanhang i de olika ämnena och ämnesområdena, enligt lärarna. De berättar att de därigenom bedömer att eleverna får avhandla alla delar av det centrala innehållet i läroplanen i undervisningen.

Granskningen visar vidare att lärarna i huvudsak använder läroböckerna eller andra läromedel som en stomme i undervisningen. I intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna använder läroböcker och andra läromedel i undervisningen i nästan samtliga ämnen och årkurser. Enligt såväl eleverna som lärarna är det tydligt hur läromedlen används i

undervisningen. Övriga läromedel i digital form används främst i samhällsorienterande ämnen och svenska i mellanstadiet, samt som komplement i matematik, engelska och teknik. I lågstadiet får eleverna huvudsakligen använda läroböcker, även om lärarna uppger att läroboken i teknik används i lägre grad då eleverna upplever att den är lite svår. I de naturorienterande ämnena i mellanstadiet får eleverna i nuläget främst använda material som läraren själv sammanställt, utifrån läromedlen. Den tillgängliga läroboken är inte upplagd på det sätt läraren bedömer är ändamålsenligt för eleverna.

Av granskningen framgår också att lärarna använder läroböcker och övriga läromedel som ett stöd för att skapa progression i elevernas lärande i olika ämnen. Lärarna berättar att de upplever att de läromedel som används stödjer elevernas kunskapsprogression genom läsåret och stadiet. Lärarna konstaterar vidare att det varierar i vilken mån läromedel från samma förlag har valts för undervisningen i de olika stadierna på skolan och att detta påverkar möjligheten att hålla en röd tråd mellan stadierna.

Av granskningen framgår ytterligare att lärarna integrerar läromedlen som en del av undervisningen för att väcka och förstärka elevernas intresse för ämnet. Detta gör lärarna genom att använda läroböcker och andra läromedel på ett varierat sätt, enligt såväl elever som lärare. Variationen kan exempelvis handla om att arbeta tematiskt, alternera mellan olika läromedel och väva in praktiskt arbete eller studiebesök i undervisningen. Det förekommer även att eleverna får ta med sig böckerna utomhus när läraren i lågstadiet bedriver utomhusmatematik. Intervjuade elever uppger att de särskilt upplever undervisningen som intressant när lärarna planerar lektionerna väl och varierar innehållet.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen för att utveckla elevernas läsförståelse. Eleverna uppger vidare att lärarna är bra på att förklara svåra ord i alla årskurser, exempelvis genom att lärarna brukar stannar upp och förklarar efter att de har läst en text högt tillsammans. Intervjuade lärare beskriver att de jobbar mycket med elevernas läsförståelse och att tillgängliggöra texterna för eleverna. Lärarna berättar att de exempelvis arbetar med ord och begrepp i läroböckerna för att eleverna ska kunna ta till sig kunskapsinnehållet. De skriver upp "svåra" ord på tavlan och arbetar med texter gemensamt genom att förstora upp dem på skärm i klassrummet. Ibland förklarar lärarna nya ord och begrepp redan innan eleverna ska läsa själva i syfte att skapa en förförståelse. Lärarna berättar dock att det inte finns något gemensamt arbete på skolan kring hur läroböcker och läromedel bör användas i undervisningen för att stärka elevernas läsning och läsförståelse, utöver läsningen i svenskan.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner avseende hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.

Av granskningen framgår att lärarna ger eleverna ändamålsenliga instruktioner i hur de ska navigera i läroböckerna och andra läromedel. Såväl intervjuade elever som lärare berättar att lärarna brukar gå igenom uppbyggnaden av läromedel som är nya för eleverna. Lärarna ger exempel på att de går igenom innehållsförteckning och index för eleverna i samband med att de får nya böcker. De repeterar detta oftare med de elever som är lite äldre, då de mer självständigt börjar använda exempelvis innehållsförteckningen för att hitta olika saker. Lärarna ger också eleverna motsvarande instruktioner för hur de digitala läromedlen ska användas i undervisningen. Av lärarintervjuerna framkommer även att lärarna tillsammans med eleverna tittar mer övergripande på innehållet i läroböckerna och hur dessa är uppbyggda, genom att bläddra fram och tillbaka i böckerna. Eleverna ger vid intervju motsvarande beskrivning.

Vidare framgår att lärarna undervisar med utgångspunkt i läroböcker eller andra läromedel. Lärarna berättar vid intervju att de går igenom begrepp och illustrationer i undervisningen. Exempelvis i matematiken finns enligt undervisande lärare färdiga begreppslistor och informationsrutor i läromedlen som läraren förklarar i samband med att nya begrepp introduceras. Lärarhandledningarna som lärarna utgår ifrån i olika ämnen innehåller även stöd för exempelvis arbete med index och förteckningar, konstaterar lärarna. Vid elevintervjun framkommer att lärarna presenterar vad eleverna ska arbeta med och hur de ska använda läromedel under lektionerna, exempelvis vilka sidor de ska arbeta med.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna anpassar undervisningen med tillgängliga läroböcker och andra läromedel till elevernas olika förutsättningar och behov.

Av granskningen framgår att lärarna ser till att eleverna får använda tillgängliga läroböcker eller andra läromedel utifrån sina behov. Enligt lärarna får eleverna arbeta med olika texter och uppgifter, beroende på individuella förutsättningar. Särskilt de digitala läromedlen beskrivs som enkla att anpassa till eleverna. Exempelvis kan uppgifter av olika svårighetsgrad lämnas till en och samma läromedelstext. Lärarna berättar vidare att det i flera ämnen finns läromedel på olika nivåer att välja mellan.

I vissa fall finns mer utmanande läroböcker, som komplement till den ordinarie läroboken. I andra fall justerar lärarna de uppgifter som finns i läromedlen, genom att vissa uppgifter tas bort. Antingen för att förenkla för eleven, eller för att eleven snabbare ska komma vidare till mer avancerade uppgifter. Med få elever i varje klass blir det enkelt att individanpassa undervisningen, enligt lärarna.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder läroböcker eller andra läromedel så att eleverna har möjlighet att utvecklas självständigt, arbeta enskilt och utveckla kunskaper tillsammans i klassrummet. Både lärare och elever berättar att de i undervisningen växlar mellan gemensam högläsning ur läromedel och elevarbete i par, grupp eller enskild, med uppgifter kopplat till innehållet. Eleverna uppger exempelvis att de ofta stafettläser i engelska och samhällsorienterande ämnen, samt att de ofta varierar arbetssätt med läromedlen på lektionerna.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper, även om de inte alltid uppmuntrar eleverna till detta.

Av granskningen framgår att lärarna ger eleverna tillgång till läroböcker och andra läromedel för repetition och fördjupning utanför lektionstid. Eleverna berättar att de får ta hem de läromedel de har i samtliga ämnen. Detta gäller både läroböcker och digitala läromedel. Det är dock inte så ofta enskilda elever brukar ta med sina läroböcker, annat än om de ligger efter i ett ämne. Då kan de ta med läroböckerna till fritids eller hemmet. Eleverna uppger att de främst brukar använda de digitala läromedlen hemma. Intervjuade lärare och skolans rektor ger samma beskrivning, att eleverna kan ta hem sina läroböcker om de önskar, men att det sällan händer, och att de digitala läromedlen används oftare. Både lärare och elever beskriver att eleverna får adekvata instruktioner om hur läromedlen ska användas av eleverna exempelvis i samband med läxor

Av granskningen framgår vidare att lärarna generellt inte uppmuntrar eleverna att använda läroböcker utanför lektionstid för att exempelvis repetera kunskapsinnehåll eller kontrollera sina kunskaper. Lärarna uppger, som beskrivits ovan, att eleverna får läxor samt uppmanas att ta med sig läroboken om de ligger efter i ett ämne, exempelvis om de varit frånvarande en tid. Eleverna uppmuntras dock att arbeta med sina digitala läromedel exempelvis i svenska samhällsorienterande ämnen, engelska och matematik utanför lektionstid, utefter eget intresse.

Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel

Här har Skolinspektionen granskat följande:

- Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel
- Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel
- Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel
- Rektorns arbete för att se till att lärarna utvärderar och utvecklar arbetet gällande läroböcker och andra läromedel

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning styr och leder arbetet gällande elevernas tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

Av granskningen framgår att rektorn i begränsad utsträckning leder arbetet med att säkerställa att det finns tillgång till relevanta, aktuella och pedagogiskt ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Av intervjuer med lärarna på skolan framgår att skolan inom de naturorienterande ämnena i mellanstadiet inte har tillgång till läroböcker och andra läromedel som läraren bedömer vara relevanta och pedagogiskt ändamålsenliga. Läraren undervisar därför inte utifrån dessa böcker eller låter dessa utgöra stommen i undervisningen. Enligt rektorn är det lärarna som beslutar om vilka läromedel de ska köpa in och använda. Såväl lärarna som rektorn uppger att rektorn ser till att det finns möjlighet att köpa in läromedel genom att fördela medel, men rektorn har fram till nu inte lagt sig i de val av läromedel som lärarna gör.

Av granskningen framgår vidare att rektorn inte sett till att det finns en enhetlighet eller gemensamma målsättningar för tillgången till ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel på skolan. Enligt rektorn har lärarna fått köpa in de läromedel de önskat, men rektorn har inte lagt sig i de val lärarna gjort, samt att rektorn inte har kunskap om vilka läromedel som används i dag. Vid lärarintervjuer framkommer att det varit varje lärares ansvar att avgöra vilka läromedel som ska användas, även om det funnits ett visst samarbete mellan lärarna inom lågstadiet. Det har dock

inte funnits några gemensamma målsättningar för tillgången till läromedel på skolan. Enligt rektorn och lärarna så har rektorn identifierat att detta är ett utvecklingsarbete på skolan och tagit fram en plan för hur utvärdering och val av läromedel ska gå till i framtiden på skolan. Rektorn beskriver att planen innefattar en systematisk utvärdering av hur läroböcker och andra läromedel fungerar i praktiken, både ur ett undervisnings- och elevperspektiv. Val av läromedel ska vara klart i maj detta läsår och inköpen av de nya läromedlen kommer ske i juni.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.

Av granskningen framgår att rektorn ger lärarna begränsade förutsättningar att vara delaktiga och samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov. Enligt såväl lärarna som rektorn finns inte någon gemensam mötestid avsatt där lärarna på skolan gemensamt kan föra diskussioner om hur de använder läromedel eller lärarhandledningar. Enligt lärarna i lågstadiet för de emellertid vissa diskussioner inom stadiet, men dessa diskussioner inbegriper inte lärarna i mellanstadiet. Rektorn konstaterar att arbetet med läromedel i huvudsak varit ett individuellt arbete för lärarna och att det inte har funnits någon gemensam plan för skolan eller en systematik i arbetet med att välja läroböcker och andra läromedel. Intervjuade lärare uppger dock att rektorn har informerat dem om att de kommer att få tid att samarbeta inom hela skolan och mellan stadierna vid val av nya läromedel senare under vårterminen, samt att detta är ett nytt arbetssätt som de ser som en god grund för en likvärdighet vad gäller läromedelsanvändningen inom skolan.

Av granskningen framkommer vidare att rektorn ger lärarna begränsade förutsättningar att delta i fortbildning som rör läromedel. Av intervjuer med skolans lärare framgår att någon kompetensutvecklingsinsats som rör användningen av läromedel inte har genomförts i närtid. Enligt skolans rektor handlar en del av skolans planerade utvecklingsarbete kring läromedelsfrågan om att ge lärarna förutsättningar att delta i kompetensutveckling kring läroböcker och andra läromedel, inför att de ska köpa in nya läromedel. Kompetensutvecklingsinsatsen ska genomföras så snart Skolverket publicerat sin utbildningsmodul, enligt rektorn.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning har sett till att det finns förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel inom skolenheten.

Granskningen visar att rektorn först nyligen har initierat ett utvecklingsarbete på skolenheten som syftar till att utveckla användningen av läroböcker och andra läromedel på skolan. Av lärarintervjuerna framgår att skolan inte har haft något gemensamt arbete avseende tillgången till och användningen av ändamålsenliga läroböcker och läromedel fram till nu. Rektorn har dock initierat ett utvecklingsarbete då rektorn identifierat att ett sådant arbete är en gemensam angelägenhet. Rektorn uppger i intervju att hen har tagit fram en tidsplan som bland annat innebär att de ska göra en gemensam analys av vilka läroböcker och andra läromedel som lärarna önskar köpa in och använda. Denna ska vara klart i maj detta läsår och inköpen av de nya läromedlen kommer ske i juni. Rektorn uppger vidare att arbetet med läromedel i huvudsak har varit ett individuellt arbete för lärarna på skolan, samt att det inte har funnits någon gemensam plan för skolan eller en systematik i arbetet med att välja läroböcker och andra läromedel hittills. Enligt rektorn har skolans lärare lite olika syn på vilken typ av läromedel som fungerar bäst och hur dessa bör användas.

Av granskningen framgår vidare att rektorn i begränsad utsträckning uppmärksammar hur lärarna på skolan använder läroböcker och andra läromedel i undervisningen för att stärka elevernas kunskapsutveckling. Av lärarintervjuer framgår att rektorn hittills inte lagt sig i vilka läromedel lärarna använder, eller hur de använder dessa. Rektorn har i stället intresserat sig för hur undervisningen genomförts, samt prioriterat att lärarna haft tillgång till de läromedel de själva önskat. Detta har rektorn bland annat skaffat sig information om via arbetslagsmöten och lektionsbesök, enligt lärarna och rektorn. Rektorn konstaterar att det finns tillgång till läroböcker och andra läromedel för samtliga ämnen och årskurser på skolan, men att de inte är ändamålsenliga i samtliga fall.

Av granskningen framgår avslutningsvis att rektorn bara till viss del leder lärarnas arbete kring hur läroböcker och andra läromedel generellt kan användas i undervisningen för att stärka elevernas läsförståelse i olika ämnen. Lärarna ger exempel på att de i ämnet svenska har särskilda läroböcker i läsförståelse i klassuppsättningar och att de jobbar mycket med elevernas läsförståelse. Exempelvis läser de mycket tillsammans i olika ämnen och förklarar begrepp för eleverna. Lärarna berättar dock att det inte finns något gemensamt arbete på skolan kring hur just läroböcker och andra läromedel bör användas i undervisningen för att stärka elevernas läsning och läsförståelse, utöver läsningen i svenskan. Av intervju med rektorn framgår att de i undervisningen främst jobbar gemensamt med läromedelstexter utifrån hur elever som behöver anpassningar i

undervisningen ska kunna ta till sig texterna, exempelvis på vilken nivå undervisningen ska ligga.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Däremot följer inte rektorn upp resultaten eller använder dessa i skolans utvecklingsarbete.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärare individuellt utvärderar tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Enligt rektorn och lärarna så genomför respektive lärare en utvärdering av hur väl de upplever att de läromedel som läraren använder fungerar i undervisningen, inklusive hur läromedlet bidrar till elevernas kunskapsutveckling. I de fall aktuell lärare upplever att läromedlet inte fungerar optimalt så har det bytts ut.

Det framgår vidare av granskningen att rektorn däremot inte följer upp och analyserar resultaten av sådana utvärderingar tillsammans med lärarna, eller vidtar några åtgärder utifrån resultaten. Rektorn och lärarna uppger vid intervju att rektorn kontinuerligt ställer frågor om hur lärarna upplever att undervisningen fungerar generellt, men inte specifikt om hur de upplever att läromedlen fungerar. Rektorn tar inte heller in resultaten av lärarnas individuella analyser på annat sätt eller analyserar resultaten av utvärderingarna med lärarna på något sätt. Rektorn berättar att det hittills inte har funnits någon gemensam plan för läromedelsanvändningen på skolan eller någon systematik i arbetet med att välja och utvärdera läroböcker och andra läromedel. Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår dock att rektorn har identifierat detta och nu tagit fram en plan för hur utvärdering och val av läromedel ska gå till i framtiden på skolan. Rektorn beskriver att planen innefattar en systematisk utvärdering av hur läroböcker och andra läromedel fungerar i praktiken, både ur ett undervisnings- och elevperspektiv.

Avslutande kommentar

Skolinspektionen vill i sammanhanget påtala vikten av att lärarna även fortsättningsvis strävar efter att tillåta och uppmuntra alla elever att låna hem läroböcker för att befästa sina kunskaper. Skolinspektionen vill också framhålla vikten av att rektorn säkerställer att skolans tillgång till läroböcker inte begränsar lärarnas förutsättningar att kunna låta eleverna låna hem läroböckerna.

Identifierade utvecklingsområden

Rektorn styr och leder arbetet i begränsad utsträckning gällande elevernas tillgång till ändamålsenliga läromedel

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygsriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning styr och leder arbetet med att se till att skolenheten köper in de läroböcker och övriga läromedel som behövs i respektive ämne och årskurs. Rektorn har inte heller sett till att det finns någon enhetlighet eller målsättningar för tillgången till relevanta läroböcker och andra läromedel. Av granskningen framgår också att skolan i vissa teoretiska ämnen och årskurser saknar tillgång till relevanta läroböcker.

I granskningen framkommer dock att rektorn nyligen har insett att arbetet saknats inom detta område och har planerat för hur arbetet för att säkerställa tillgång till läroböcker och andra läromedel framöver ska gå till. Utvecklingsinsatsen har i nuläget inte påbörjats men rektorn uppger att arbetet planeras genomföras under vårterminen och att inköpen av de nya läromedlen kommer ske i juni 2026.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn i högre grad styr arbetet för att alla elever ska få tillgång till läroböcker och andra läromedel

¹ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Läroböcker och andra läromedel som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet. Ett utvecklingsarbete kring detta handlar om att rektorn tar ett mer aktivt ansvar och leder arbetet med att säkerställa att det finns tillgång till relevanta, aktuella och pedagogiskt ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Det kan exempelvis innebära att se till att det finns en enhetlighet eller gemensamma målsättningar för tillgången till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

Rektorn tar i begränsad utsträckning ansvar för att lärarna gemensamt är delaktiga i valet av läromedel

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande del:

- Ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov.

Av förarbetena framgår att lärare bör ha huvudansvaret för valet av läromedel då de har bäst kännedom om ämnet, didaktiken och elevernas behov. För att möjliggöra det behöver rektorer skapa goda förutsättningar så som tillgång till tid, resurser och kompetensutveckling samt möjlighet till kollegiala diskussioner.²

Granskningen visar att rektorn har överlåtit ansvaret för valet och användningen av läroböcker och andra läromedel till lärarna, utan att hittills ge dem adekvata förutsättningar eller instruktioner för detta uppdrag. Rektorn avsätter förvisso mötestid och kontrollerar att läromedel köps in, men säkerställer inte att lärarna samverkar i detta arbete eller har de kunskaper som behövs i arbetet.

I granskningen framkommer dock att rektorn nyligen har insett att arbetet saknats inom detta område och planerar att bland annat ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring inköp av läromedel samt delta i kompetensutveckling kring läroböcker och andra läromedel. Insatserna har dock ännu inte påbörjats.

² prop. 2023/24:21 s. 51

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna organisatoriska förutsättningar att vara delaktiga i valen av läroböcker och andra läromedel. Genom att göra lärarna kollektivt delaktiga i valen av läroböcker och andra läromedel kan lärarna gemensamt med rektorn avgöra vilka läromedel som bäst passar undervisningen. Det är också viktigt att rektorn organiserar skolans verksamhet så att lärare får möjlighet till relevant kompetensutveckling kring valet och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Det saknas ett gemensamt arbete och en röd tråd gällande användningen av läromedel bland lärarna

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.⁴ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.⁵ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.⁶ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁷ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸

³ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁴ Prop. 2023/24:21 s. 30

⁵ 1 kap. 9 § skollagen

⁶ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

⁸ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

Granskningen visar att rektorn nyligen har initierat ett utvecklingsarbete på skolenheten som syftar till att utveckla användningen av läroböcker och andra läromedel på skolan. Skolan har inte haft något gemensamt arbete avseende tillgången till och användningen av ändamålsenliga läroböcker och läromedel fram till nu. Arbetet med läromedel har i huvudsak varit ett individuellt arbete för lärarna på skolan och det har inte funnits någon gemensam plan för skolan eller en systematik i arbetet med att välja läroböcker och andra läromedel. Granskningen visar också att rektorn i nuläget har en begränsad roll i att leda lärarnas arbete med att utveckla elevernas läsförståelse genom användningen av läroböcker och andra läromedel.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel. Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolan saknar uppföljning och utvärdering gällande läromedelsanvändningen

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.⁹ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹⁰

⁹ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

¹⁰ prop. 2023/24:21 s. 27

Granskningen visar att rektorn inte genomfört någon gemensam uppföljning, utvärdering eller analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Rektorn har hittills inte gett lärarna förutsättningar till ett sådant arbete och rektorn har fram till nu inte heller vidtagit några åtgärder i förhållande till tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Det framgår dock att rektorn ser till att lärare individuellt utvärderar tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Granskningen visar att rektorn nyligen har insett att arbetet saknats inom detta område och har vidtagit adekvata åtgärder genom att planera in ett arbete inom utvecklingsområdet under vårterminen 2026. Insatsen har dock ännu inte påbörjats.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att gemensamt följa upp, utvärdera och analysera hur skolans läromedel fungerat i undervisningen under läsåret i förhållande till elevernas utveckling mot målen. Skolinspektionen rekommenderar också att rektorn följer upp och analyserar resultaten av utvärderingen tillsammans med lärarna, både ur ett undervisnings- och elevperspektiv och att rektorn vid behov vidtar förbättringsåtgärder avseende tillgången till respektive användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Skolverket har material som kan användas i detta.¹¹ Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

¹¹ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#)

På Skolinspektionens vägnar

X Jessica Kristoffersson

Beslutsfattare

Signerat av: Jessica Kristoffersson

X Ulf Pantzare

Föredragande

Signerat av: Ulf Pantzare

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Helen Lundell Sjöberg deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹² Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹³:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁴

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁵ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁶

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹² Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹³ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁴ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁵ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁷

¹⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Båtbackens friskola den 17 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Ulf Pantzare och Helen Lundell Sjöberg.

Skolenheten är en fristående skola verksam i Ljusdals kommun med grundskola, årskurserna 1–6. På skolenheten går 89 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen för hög kvalitet inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	